

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII DE STAT DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT – 30 DE ANI DE ASCENSIUNE

Ciumașu Ana,¹

¹*Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova*

Abstract. *The article presents the evolution of the USEFS Library over 30 years of existence. It reflects the development stages, describes facts and events, the main fields of activity: development of collections, cataloging and classification of documents, information assistance, computerization, user service, library management and outlined tasks.*

Keywords: *SUPES Library, formation, evolution, directions of activity, computerization, achievements, tasks.*

„Bibliotecile și serviciile de informare servesc societății prin prezervarea memoriei, sprijinirea dezvoltării, educației și cercetării, susținerea consensului internațional și al bunăstării comunității” [3, p. 1].

Universitățile au menirea de a pregăti specialiști de înaltă calificare la nivelul celor mai înalte cerințe ale societății. Buna funcționare a universităților nu este posibilă fără biblioteci.

Biblioteca universitară este o instituție informațională, parte integrantă a procesului de învățământ și de cercetare științifică, asigură accesul la resurse informaționale și asistă utilizatorii în satisfacerea necesităților lor de informare și documentare prin desfășurarea programelor de formare a culturii informației [2].

În acest an aniversar, consacrat celebrării a 70 de ani ai organizării învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova și a 30-a aniversare de la fondarea Universității de Stat de Educație Fizică și Sport din Moldova, pentru angajații bibliotecii USEFS este un bun prilej de a răspunde la întrebările: de unde am pornit, ce am realizat, care sunt perspectivele?

Biblioteca USEFS, fondată în anul 1991, odată cu întemeierea Institutului Național de Educație Fizică și Sport, este parte integrată a infrastructurii Universității de Stat de Educație Fizică și Sport. Pe parcursul celor 30 de ani, biblioteca a crescut și s-a dezvoltat continuu, transformându-se dintr-o simplă bibliotecă universitară într-un centru infodocumentar, cultural, educațional și științific modern. Din primii ani de existență, și-a definit strategiile și misiunea infobibliotecară, aplicând principiul „în serviciul comunității universitare”.

Misiunea bibliotecii constă în asigurarea informațională a procesului de studii, cercetare și formare continuă, dezvoltarea și actualizarea colecțiilor în domeniul educației fizice și

sportului și domeniilor adiacente, extinderea accesului la resursele informaționale, diversificarea serviciilor și produselor, formarea culturii informației a utilizatorilor [5].

Obiectivele generale de dezvoltare sunt: consolidarea rolului de furnizor unic de informații credibile și de calitate în procesul de instruire și cercetare în domeniul educației fizice și sportului; organizarea și asigurarea accesului la sistemul informațional al bibliotecii; promovarea imaginii bibliotecii în spațiul universitar și comunitar; asigurarea calității activităților infodocumentare, educaționale, de cercetare și manageriale; extinderea parteneriatelor educaționale și de colaborare cu instituții naționale și internaționale [5].

Realizările obținute pe parcursul celor 30 de ani de activitate a bibliotecii au fost valorificate într-un amplu produs informațional, științific și cultural. În această perioadă, biblioteca a traversat mai multe etape de dezvoltare.

Prima etapă (1991-2001) a demarat cu organizarea fondului documentar al bibliotecii în bază colecțiilor de carte transmise de la Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și de la Tehnicumul Moldovenesc de Cultură Fizică; constituirea sistemului de cataloage; deservirea cititorilor.

Fondul de publicații al bibliotecii a crescut într-un timp relativ scurt și s-a îmbogățit din diferite surse, prioritare fiind publicațiile în limba română: Ministerul Științei și Invățământului din Republica Moldova, Ministerul Culturii din România, Fundația „Cartea”, Fundația „Mold-Didactica”, Fundația „Română de Mâine”, Alianța Franceză din Moldova, Centrul de Cercetări pentru Problemele Sportului din România, Academia Națională de Educație Fizică și Sport din România, Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport din Ucraina, schimb internațional de carte, edituri, librării etc.

Printre persoanele particulare–donatori ai bibliotecii remarcăm personalitățile din domeniul sportului: V. Platonov, V. Manolachi, S. Bubca, M. Bulatova, A. Păcuraru, M. Ion-Ene, V. Nikitușkin, E. Josanu, G. Popovici, precum și cadrele didactice ale USEFS.

Biblioteca întotdeauna a optat pentru achiziționarea documentelor cât mai valoroase din punct de vedere al conținutului, asigurând cu carte toate disciplinele predate în cadrul universității.

În anul 1993 a fost creat Sistemul de cataloage tradiționale, inerent necesităților de informare. Toate titlurile de documente intrate în bibliotecă sunt prelucrate, catalogate, indexate și stocate conform CZU (Clasificarea Zecimală Universală). De modul de sistematizare a acestor informații depinde eficiența utilizării lor în procesul de învățământ, operativitatea în stabilirea și regăsirea lor, iar aceasta depinde de munca bibliotecarului clasificator, de profesionalismul și pregătirea temeinică în acest domeniu.

Tot în această perioadă și-a început activitatea Serviciul Bibliografic, direcțiile principale fiind: asistență informațională a beneficiarilor, ținerea la zi a bazei analitice de articole și elaborarea lucrărilor bibliografice. A fost constituit fondul de referință.

Cele mai distincte realizări bibliografice au fost: crearea multitudinii de fișiere bibliografice: fișierul sistematic al articolelor, fișierul alfabetic al edițiilor periodice, fișierul sistematic al programelor și indicațiilor metodice, fișierul tezelor de doctor și autoreferatelor, fișierul publicațiilor de uz temporar; inițierea Zilei de Informare și a Zilei Catedrei; întocmirea referințelor bibliografice; inaugurarea expozițiilor; asigurarea instruirii bibliografice a cititorilor; lansări de carte.

Trebuie menționat că activitatea informativ-bibliografică prezintă o verigă importantă în viața bibliotecii, contribuind la valorificarea științifică a fondurilor documentare deținute.

Deservirea utilizatorilor în acea perioadă a inclus: elaborarea seturilor de manuale la început de semestre, deservirea diferențiată a studenților conform anilor și formelor de studii; orientarea lecturii; organizarea activităților cultural-educative. Servirea studenților, a corpului profesoral-didactic s-a efectuat prin împrumut la domiciliu și consultarea în sala de lectură a documentelor solicitate.

A doua etapă (2002-2011) de dezvoltare a bibliotecii a fost marcată de reorganizarea Institutului National de Educație Fizică și Sport în Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport și transferul în noul sediu, fapt ce a permis reamplasarea bibliotecii în spații noi, funcționale, cu mobilier și echipament modern.

Reformele vortiginoase în cadrul învățământului superior, dictate de prevederile Procesului de la Bologna, a impus bibliotecii universitare schimbări, care țin, în primul rând, de conținutul și calitatea activităților informațional bibliotecare [4].

Colecția bibliotecii s-a dezvoltat și organizat prin acoperirea informațional-documentară a proceselor educaționale și științifice universitare.

În această perioadă au fost constituite colecțiile speciale: „Teze de doctor. Autoreferate”, „Publicațiile profesorilor USEFS”, Fondul de Referință, Fondul electronic (SD, DVD), programele: „În ajutorul studentului anului I”, „Cunoaște cartea profesorului tău”, „În ajutorul absolventului USEFS”, „Cultură, sport, civilizație”.

Biblioteca și-a extins serviciile de informare a utilizatorilor: sunt actualizate cataloagele pe fișe și fișierele bibliografice, continuă practicarea Zilelor de informare, se intensifică activitatea informării individuale a personalului de conducere al universității prin Sistemul Deservirii Diferențiate a Conducerii, sunt acoperite cu informație nouă temele de cercetare științifică prin Difuzarea Selectivă a Informației, elaborate referințe bibliografice. Studenții

anului I și cei de la cursurile de perfecționare sunt cuprinși în activități de formare a culturii informației prin intermediul cursului opțional „Bazele Culturii Informației”.

A început editarea buletinului informativ al noilor achiziții „Cărți noi”, au fost elaborate bibliografiile: „Un promotor consecvent al științei și sportului – Veaceslav Manolachi”. Biobibliografie (2008), și „Studii, cercetări, publicații ale profesorilor USEFS 1991-2011”. Bibliografie selectivă (2011). Personalul bibliotecii a publicat în această perioadă peste 30 de articole cu caracter științific și de popularizare a științei.

A luat amploare activitatea expozițională a bibliotecii, anual fiind organizate în jur de 25-30 expoziții tematice cu expunerea a peste 600 de volume. Sunt frecvent practicate expozițiile mobile, alăturate campaniilor de promovare a universității: „Alma Mater”, „Sport-show”, „Ziua ușilor deschise USEFS”, în cadrul congreselor, conferințelor, simpoziunelor științifice organizate la USEFS.

Ca structură a sistemului educațional, biblioteca USEFS acordă prioritate activității cultural-educative cu studenții, prin intermediul cărora au fost promovate valorile naționale. În acest scop sunt organizate lansări de carte, seminare, lecții publice, întâlniri cu personalități din domeniul sportului, educației, culturii, sănătății. Aici pot fi menționate cele mai relevante: „Dreptul de autor și drepturile conexe”, „Andrei Doga – legenda sportului moldovenesc. In memoriam”, lansarea publicațiilor „Cartea Jocurilor Olimpice” de Efim Josanu”, „Un promotor consecvent al științei și sportului – Veaceslav Manolachi” și a lucrărilor profesorilor USEFS.

Din anul 2003 a demarat procesul de informatizare a bibliotecii prin echiparea cu primele calculatoare pentru colaboratori. Acest fapt a permis implementarea primului program de bibliotecă, sistemul MARC, care oferă posibilitatea de evidență a documentelor noi achiziționate și descrierea bibliografică a articolelor științifice, fapt ce a permis elaborarea Catalogului electronic de serviciu.

Modernizarea învățământului universitar, revoluția digitală au solicitat restructurarea organizațională a bibliotecii USEFS prin utilizarea tehnologiilor informaționale, extinderea accesului utilizatorilor la informație, integrarea în spațiul informațional global, modul de achiziționare, organizare, stocare și împrumut al colecției de documente. De asemenea, au impus trecerea de la cataloage și colecții tradiționale la cataloage și colecții electronice.

În acest context s-a conturat etapa a treia (2012 – prezent) de dezvoltare a bibliotecii, tendințele prioritare fiind: schimbarea și adaptarea la condițiile noi, îmbunătățirea continuă a serviciilor de bibliotecă, implementarea tehnologiilor informaționale, asigurarea accesului la informație, dezvoltarea societății deschise și incluzive, promovarea libertății și creațiilor

intelectuale, organizarea activităților de instruire, educație nonformală, informală și cultura informației, promovarea și valorificarea patrimoniului cultural prin metode tradiționale și în mediul online, lansarea proiectelor, dezvoltarea parteneriatelor.

Cele mai remarcate activități sunt: proiectele „Maieștri ai artei plastice din Moldova”, „Săptămâna Tineretului”, „Veteranii războiului din Afganistan”, „Veteranii Conflictului armat din Transnistria”, „Întruniri cu personalități marcante: scriitorii, cercetători, sportivi, politicieni”, lansările de cărți: M. Vdovicencu „Sensei Vasile Luca. Omul care a schimbat destine”, „Monografia vieții unui om mic de statură și mare la fapte: Veaceslav Manolachi la vârsta de 60 de ani”, A. Gratii „Dicționar de teorie literară: 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului”, seminarele metodico-practice: „Cercetarea și comunicarea științifică, aspecte scientometrice”, „Resurse informaționale în sprijinul instruirii”; expozițiile tematice în teritoriu: Salonul Internațional de Carte Științifică și Didactică, Conferința internațională SECURITY – 2013, Ziua Internațională a Științei, Săptămâna Internațională a Accesului Deschis; servicii moderne de bibliotecă: „Utilizarea Tehnologiilor Informaționale în dezvoltarea competențelor profesionale”; semnarea acordurilor de parteneriat cu: Asociația Femeia pentru Societatea Contemporană, cu biblioteci universitare etc. Biblioteca este prezentă la procesul de acreditare a specialităților din cadrul USEFS prin elaborarea referințelor bibliografice tematice și resursele informaționale deținute.

Prioritară în această perioadă, pararel cu activitățile de bază, a fost realizarea procesului de informatizare a bibliotecii, care a demarat în 2012 și a permis automatizarea proceselor funcționale în activitatea bibliotecii, aplicarea programelor Word, Excel, conectarea la Internet.

Prezența Bibliotecii USEFS în spațiul virtual a început odată cu conectarea la Internet și crearea paginii WEB biblioteca.usefs.md, care este o construcție complexă de tip hypertext și oferă acces la serviciile și produsele informațional-documentare, baze de date, tutoriale, expoziții electronice, documente normative (Figurile 1 și 2).

Fig. 1. Prezentarea generală a paginii WEB biblioteca.usefs.md

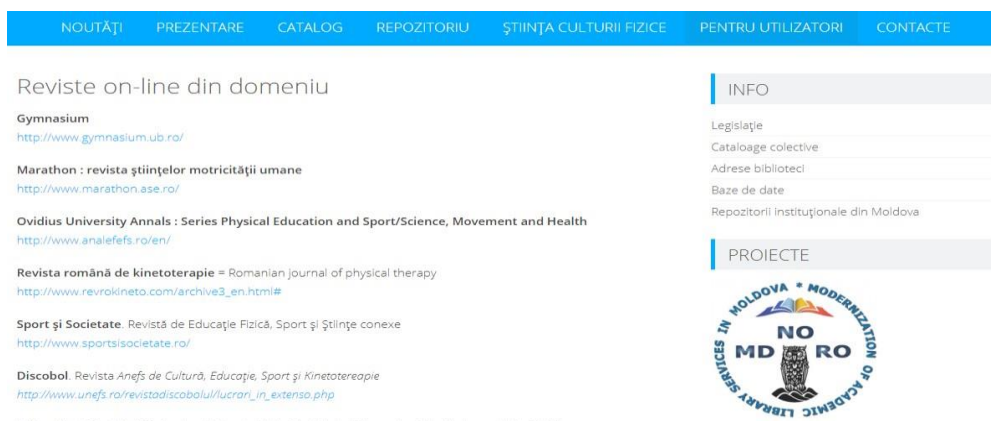

Fig.2. Facilități pentru utilizatori

Implementarea tehnologiilor informaționale în activitatea bibliotecii a urmărit nu doar scopul automatizării și informatizării metodelor rutinare de prelucrare a datelor bibliografice, dar și organizarea procesului informativ-comunicativ la un nivel performant, reducerea timpului de căutare și transmitere a informației către utilizator, evidența eficientă a colecțiilor etc. [6].

În anul 2013 a fost achiziționat și instalat Sistemul Integrat de bibliotecă IRBIS, dotat cu opțiuni extinse de stocare, prelucrare, căutare și difuzare a informației, accesibilă în format electronic. Implementarea softului a permis realizarea bazei de date locală – *Catalogul Electronic*, care înserează peste 15000 descrieri bibliografice.

În procesul de înregistrare în Catalogul Electronic al bibliotecii au fost utilizate limbaje de clasificare și limbaje verbale pentru indexarea pe subiecte ținându-se cont de standardele în vigoare din domeniu. Catalogarea se efectuează prin înregistrarea în câmpuri corespunzătoare a elementelor ce identifică și individualizează documentul (Figurile 3 și 4).

Fig.3. Interfața Catalogului Electronic

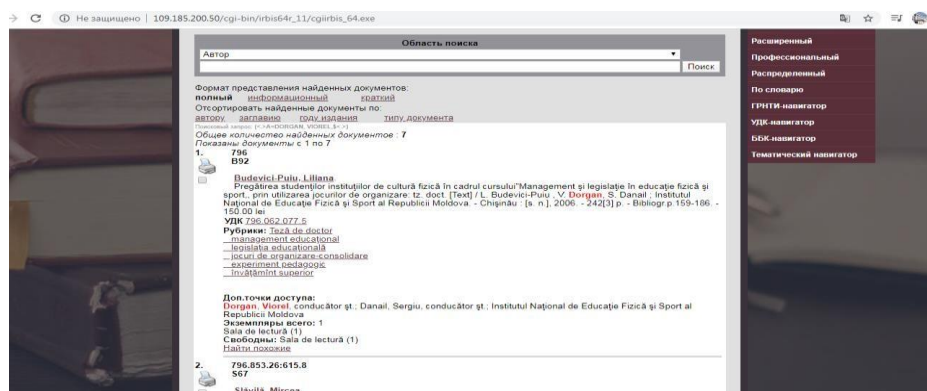

Fig. 4. Metode de căutare a informației

În anul 2017, în baza software-ului open source (OSS) DSpace, a fost creat Repozitoriul Instituțional USEFS, arhivă electronică instituțională on-line în acces deschis, gestionată de bibliotecă în vederea acumulării, stocării, conservării și diseminării rezultatelor științifico-didactice ale USEFS pe termen lung, accesibil pentru oricine, oricând și oriunde. În prezent, Repozitoriul Instituțional cuprinde full-text a peste 350 de documente (Figura 5).

Constituirea Repozitoriului Instituțional USEFS a fost posibil grație participării Bibliotecii USEFS la Proiectul internațional „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova” (2016-2019).

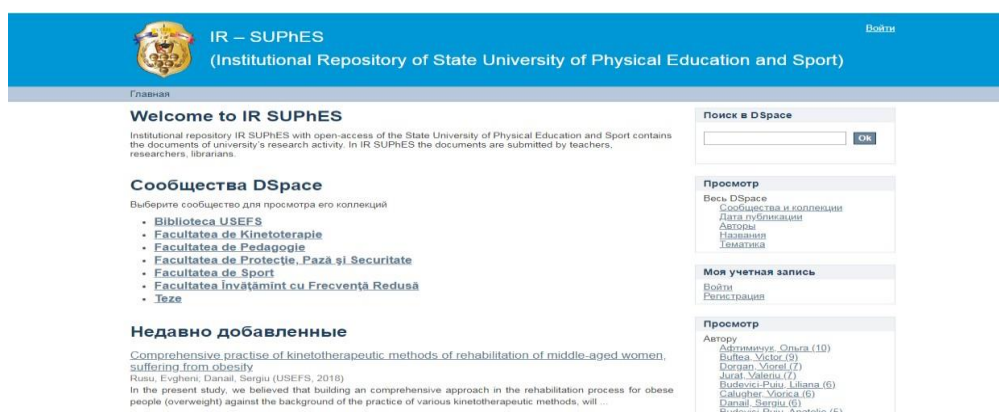

Fig.5. Interfața Repozitoriului Instituțional USEFS

Biblioteca USEFS este membră a Consorțiului REM (Resurse Electronice pentru Moldova), prin intermediul căruia utilizatorii au posibilitatea de a accesa online 12 baze de date cu acces deschis, acordurile de parteneriat cu Research4Life oferă acces gratuit la 4 baze de date și Company of Biologists acces gratuit la 3 reviste hibride: Development, Journal of Cell Science și Journal of Experimental Biology (Figura 6).

Fig. 6. Baze de date cu acces gratuit

Impactul automatizării proceselor funcționale în activitatea Bibliotecii USEFS a fost promovarea și oferirea accesului la colecții și la informații; diversificarea serviciilor și metodelor de comunicare a resurselor informaționale; optimizarea culturii informaționale a utilizatorilor; eficientizarea activităților funcționale ale personalului bibliotecii.

În prezent, biblioteca are o rețea de calculatoare conectate la Internet, resurse informaționale accesibile, prestează servicii moderne de bibliotecă, este prezentă în spațiul informațional cu produse de calitate: Catalog Electronic, Repozitoriu Instituțional, pagină WEB, tutoriale, deține o vastă colecție de publicații din toate domeniile științei și sportului, diverse ca conținut: literatură științifică, literatură didactică, literatură artistică; variate ca gen: monografii, manuale, cursuri, ghiduri, teze de doctor și doctor habilitat, autoreferate, ediții de referință, publicații periodice; în diferite limbi: română, rusă, engleză, franceză, ucraineană etc.

Aplicând principiile managementului în dezvoltarea colecției, remarcăm că în perioada anilor 1991-2021, colecția bibliotecii a înregistrat diverse modificări, paralel fiind efectuată eliminarea din colecții a literaturii deprimată moral și deteriorată fizic. În momentul de față fondul de bibliotecă constituie peste 70 mii unități materiale: cărți, teze, publicații periodice, publicații electronice (Figurile 7 și 8).

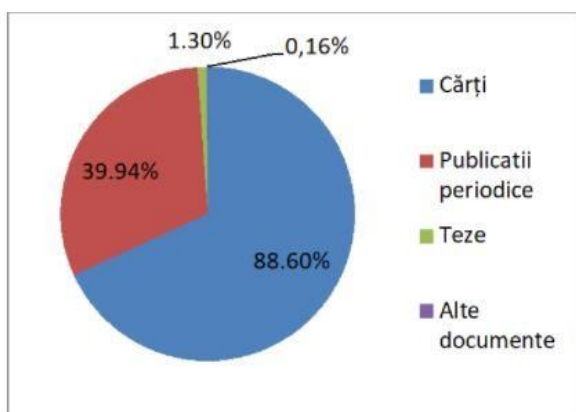

Fig.7. Colecția Bibliotecii USEFS pe tipuri de documente

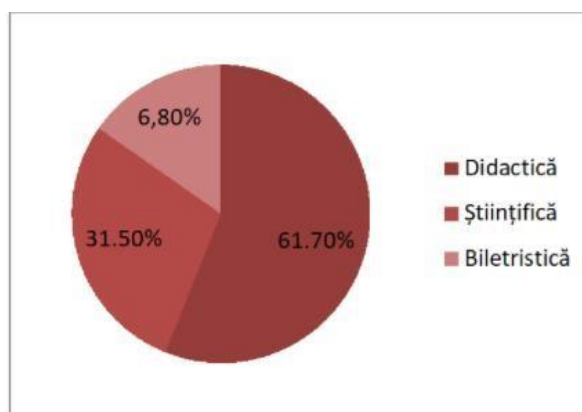

Fig.8. Structura colecției în raport cu genul publicațiilor

Resursele umane constituie factorul determinant în asigurarea funcționalității, eficacității și competitivității bibliotecii, influențând decisiv utilizarea optimă a resurselor informaționale, asigurarea calității serviciilor oferite și contribuind în mod direct la crearea noilor valori instituționale.

Cheia succesului în activitatea bibliotecii USEFS o dețin angajații ei, care, de-a lungul anilor, au dat dovadă de profesionalism, competențe, inovație, flexibilitate la schimbările din societate.

Pe parcursul anilor, managementul bibliotecii a fost realizat de Aurelia Madan 1991-2011, Victoria Toma 2011-2018, Ana Ciumașu 2018 - prezent, master în Managementul Sportului Civil, grad superior de calificare.

Timp de 30 de ani în Biblioteca USEFS au activat peste 25 de salariați, cu studii superioare sau medii în domeniul biblioteconomiei și pedagogiei, implicați în ciclul vital complet al informației, începând cu achiziționarea, prelucrarea, catalogarea și terminând cu difuzarea ei.

Profesionalismul și adaptarea la schimbările generate în domeniul biblioteconomiei și științei informării se datorează procesului de formare și dezvoltare continuă a personalului bibliotecii, încurajat de direcția bibliotecii. Angajații bibliotecii au participat la diverse activități de formare continuă, fapt ce a permis să fie la curent cu tendințele moderne și inovaționale în domeniu, să implementeze diverse idei în activitatea sa, să accede la grade de calificare.

La moment în cadrul bibliotecii activează angajați cu studii superioare și studii medii de specialitate, membri ai a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova: Timofti Silvia, bibliotecar princip al serviciul Achiziții. Evidența și prelucrarea colecțiilor, gradul I de

calificare; Cabătu Tatiana, bibliotecar princip al serviciul Asistență informațională, gradul II de calificare; Cornea Veronica, bibliotecar principal serviciul Relații cu publicul; Botnar Olesea, bibliotecar.

Pe parcursul celor 30 de ani de ascensiune, biblioteca USEFS a utilizat cu responsabilitate tot ce este nou, modern și util pentru utilizatori, a implementat noile tehnologii informaționale, a aplicat continuu managementul colecțiilor, astfel instituția a ajuns să dețină cele mai impunătoare colecții infodocumentare în domeniul educației fizice și sportului, dar și colecții din domenii adiacente din țară și de peste hotare. Acest fapt se datorează și administrației USEFS, care a susținut și finanțat toate proiectele de dezvoltare a bibliotecii prin crearea colecțiilor, spațiilor funcționale, dotarea cu echipamente și tehnologii informaționale, încurajarea și stimularea bibliotecarilor.

În perspectivă criteriile de succes a bibliotecii USEFS depind de elaborarea și implementarea unor strategii și politici relevante, dezvoltarea și promovarea resurselor informaționale, prestarea serviciilor moderne de bibliotecă, accesul liber la informație, fondarea bibliotecii digitale, dezvoltarea parteneriatelor, implementare managementului de proiecte, competența și creativitatea personalului de bibliotecă.

Bibliografie:

1. *BIBLIOTECONOMIE și științe ale informării: Manual practic / Ludmila Corghenci, Elena Pintilei, Renata Cozonac [et al.]; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău : BNRM, 2020. – 252 p. ISBN 978-9975-3425-3-7.*
2. *LEGEA cu privire la bibliotecii: nr.160 din 20 iulie 2017. 2017 In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. nr.301-315,pp.141-147.*
3. *MANIFESTUL IFLA pentru statistica de bibliotecă. [citat 25.06.2021]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Manifestul_IFLA_Statistica_de_biblioteca.pdf*
4. *PROCESUL Bologna și Spațiul European al Învățământului Superior. [citat 15.07.2021]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/procesul-bologna>*
5. *REGULAMENTUL de organizare și funcționare a Bibliotecii USEFS. [citat 20.07.2021]. Disponibil http://109.185.200.50/USEFS/?page_id=1408*
6. *ȚURCAN, Nelly. Accesul la resursele informaționale științifice în bibliotecile din Republica Moldova. [citat 15.06.2021]. Disponibil: <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=1892>*